

Нюп

2018

6+

ISSN 0207 - 6543

БИРИНЧИ СЁЗЮБИЮЗ

Ана, Анам, Амма, Анака, Аннака, Аммака, Ання, Няння, Аба, Талля, Келля, Гелля, Абий, Ажа, Жажа, Тата... – ненча тюрлю татлы, тансыкъ, татыулу, жылыулу атла атагъан болурла таулу балачыкъла аналарына!

Бек биринчи, бек тынч, бек ариу, бек таза сёзчюклерин аналарына атап... Кёр сен аланы!.. Арта ол атланы, уллула да алып, АНА деп атап къойгъандыла, бек эртте, бек бурун заманлада.

Да ма андан бери ол АНАГЪА СЮЙМЕКЛИК атла, тюрленмей, къошула, кёбее келедиле. Жылдан жылгъа бютюн бек, бютюн татлы кёрюне барады АНА адамгъа.

Март айны жиягъан кюню ол СЮЙМЕКЛИКНИ сынагъан кюнюне бурулгъан эди. АНА жүрекни бек кюйдюрген кюн АНАНЫ бютюн бек сюйдюрген кюннге бурулгъанды.

Кюйдюргени, сюйдюргени да бир болуп къалгъан март кюню!..

Март кюню – ТАУЛУ АНАГЪА баш ургъан кюнубюздю – Аны Адамлыгъына, Огъурлугъуна, Сүймеклигине, Жигитлигине да къор-садагъа болгъан кюнубюз. Март кюнюнде келген къыйынлыкъдан ТАУЛУ АНА къутхаргъанды бизни, битеу халкъыбызны да, ол къалдыргъанды жаныбызны.

Бир заманда да унутулмаз шарт!..

Сен а Анам, Анака, Аннямы дейсе ананга?
Огъесе МАМА депми къояса?

Да, кёресе, МАМА деген сёз да АММА деген сёз да, НАНА дегени да – барыда бирча къуралгъандыла: бир тауушдан, бир сагъышдан, бир сёзден, бир сүймекликден – АНАГЪА сүймекликден. Не ючюн десенг – жашауну ёзги, магнасы, къууанчы, насыбы да АНА-ДАНДЫ.

Аны да бил: адам баласы бу дунягъа келе туруп айтхан биринчи сёзю АНА деген сёздю. Бу дунядан кете туруп айтхан ахыр сёзю да АНА деген сёздю. АНА тюшеди кимни да эсине къыйын сагъатда. Олду да КЪУТХАРЫУЧУ.

БЕГИЙЛАНЫ
Абдуллах

КЪУЛИ Къайсын

АНА

Терк тау сууну бойнунда
Кетип барады ана,
Сабийчиги къойнунда
Жукълап къалгъанды аны.

Ёз сабийлигими ол
Энтта эсге тюшюрдю,
Сентябрьда ташлы жол,
Сени башхача кёрдюм.

Бахчасын къазып, арып
Келе болур жаш ана.
Аллында къырла къары
Кюнде жылтырай-жана.

Къоллары, кийимлери
Алма ийис этгенлей,
Бар палахдан да кери
Этейим деп элтгенлей, –

Сакъ элтеди анасы
Жашчыкъны ташлы жолда,
Сау дуняны насыбын
Элтгенча ол къолунда.

Алай келеди ана
Ёмюрлени ичинде,
Дуня турса да жана,
Бар отланы кючюнден

Къутулду тауда, тюзде
Сабийчиги къойнунда,
Бузгъа, къаргъа да тездю,
Ачлыкъгъа да жолунда.

Кёре бийик къырланы,
Ана барады жолда.
Жылтырата къарланы,
Баш урады тау алда.

*Суратны Шахмурзаланы
Алексей Къарачайда алдыргъанды*

Корней ЧУКОВСКИЙ

ЗЫНГЫРДАП СЁЛЕШАД

ТЕЛЕФОН

Зынгырдап сѐлешди телефон.
 – Къайсыса?
 – Слон.
 – Тауча айт дейме да атынгы.
 – Пѝлме.
 – А, сау кел, мен а билмей...
 – Къайдан сѐлешесе? Шохунг Тюеденми?
 – Угъай, юйденме.
 – Бир абери затмы керек эди, не?
 – Да, абери дерча да, туура, алай а...
 Гитче жашчыгъым, бу балай а:
 «Энтта
 Шыкалат ашарыгъем» дегент да...
 – Къаллай бир жиберсем болур, не?
 Да, бир беш,
 Бир алты
 Жюк болса жетерикди,
 Ушхуур заманнга ашырсанг.
 Гитчечикди да алыкъя,
 Андан кѝп хазна ашасын.

Аны ызындан сѐлешди
 Сарыуек.
 – Этесе, – дедим, – сарын нек?
 – Ой, жанынга болайым,
 Аурууунгу алайым,
 Татачукъ, бу мени балайым,
 Сора юй бийчем, сен таныгъан бу Гошá,
 Алагъа болуп мен да, Къошáй, –
 Тилекчибиз сенден:
 Жиберсенг а бизге бир желим габашла.
 – Да тохта, бу озгъан ыйыкъда,
 Барынга да жетерча,
 Экишер къаты бир да желим габашла
 Жиберген эдим да!
 – Ой, аламы?!
 Аланы уа, чабып,
 Олсагъат окъна бошагъанек къабып.
 Бизге энтта былай бир иги
 Татыулу габашла...
 Къарныбыз да тоярча,
 Арттабызгъа да къоярча!

3

Сора кьо-янчыкъла да, ол кьор-къакъчыкъла да:
– Жибермез-мисе, – деп, – жылы кьол къапчыкъла да.

Сора май-мулчукъла да, ол мамучукъла да:
– Бизге туй къапчыкъла, – деп, – бир ки-тапчыкъла да!

4

Сёлешген эди сора айыу да,
Кюрешген эдим, бир да аямай, ариу бла.
Сеними эштеди!
Сейирди иши да!
Алай ёкюрдю, ой, алай да...
– Айыу, бу неди?! Неге ёкюресе?
Адамча бир айтчы, кимге кюкюрейсе? –
Айхай, муну не дегенин билалсанг а!
Айхай, сёзюне илиналсанг а!
– Тохтачы бир, айыу, тохта!
Бери не
Кьутураса?!
Манга не кьычыраса?!
Чолпуну да бир сал жерине!

Балыкчы селешди, чиллякала:
– Ашагъанбыз да, – деп, – чий макъа,
Ой, къалабыз ёлюп,
Къарныбыз бошламазча тутханды да,
Бир аман макъала жутханбыз да.
Бир дарман суучукъ иш иялмазмыса?
Бу къарын аурууну тыялмазмыса?

Селешген эди сора тонгуз,
 Бола болур жыл саны, туура, тогъуз!
 Он жылды битеу ёмюрю уа.
 Да келмейди чырт ёлюрю уа.
 – Бир булбул жиберсенг эди, – дейди, –
 Экибиз да жырларча бирге
 Бу жашлыкъ жырланы,
 Къалдырырча халкъны сейирге!
 – Ай-хай-хай! Мадарлы, мажарлы!
 Кюлкюлю затны айтма, жарлы,
 Сен къачан кёргенсе, булбул
 Къарт тонгуз бла жырлап?
 Андан эсе сен кесинге негерге
 Чакъырсанг а, харип,
 Къаргъаны!

7

Айыу сёлешди биягы.
– Оуей, байтамал!
Уо, хахай!
Эт мынга бир амал!
Жутханды да бу ыргъанжик¹
Бир тенгиз кирпини,
Ёледи жазыкъ,
Къусаргъа керкинип!

8

Ша алай:
Хар кюнден
Бир – тюйлен²,
Бир а – буу,
Бир а – ол, бир а – бу.
Зынг-зынг-зынг,
Зынг-зынг-зынг,
Зынг-зынг-зынг!
Бир – «жашым!»
Бир – «къызым»!

Бир жол а эки да жур улакъ,
Сасытыр киби къулакъ,
Зынгырдатдыла алай!
– Эштмегенмисиз?! Къалай?!
– Ай, ди-ди, кертимиди?
Биреуню дертимиди?
Къыллауча-ларыбызны!
Кюйдюрюп къойгъанлары?

– Эй, ариу улакъчыкъла,
Эй, къурта къулакъчыкъла!
Кюймегендиле бири да,
Келсегиз а бир бери да!
Сенгилчек да, иллиуча да,
Къыллауча да, хар уча да –
Жериндедиле бары да.
Келигиз ары, ары да! –
Хо, сени эштедиле!

– Ай, ди-ди, кертимиди?
Биреуню дертимиди?
Къыллауча-ларыбызны!
Кюйдюрюп къойгъанлары?

Ай, эссиз улакъчыкъла!
Ай, къурта къулакъчыкъла!

9

Тюнене уа, танг атдырмай,
Кенгуру:

– Кимди бу?

Бумуду

Майдадырны фатары?

Огъесе бу

Буумуду?

Мен, ачыуланырма да:

– О жат ары!..

– Сора бу тюйюлмюдю да Майдадыр? –

Хайда, бур!

– Тюйюлме, уо, тюйюл!

– Мен а, – дейди, – Майдадыр сунуп..

– Кёр муну!

Керти да кенгуру!

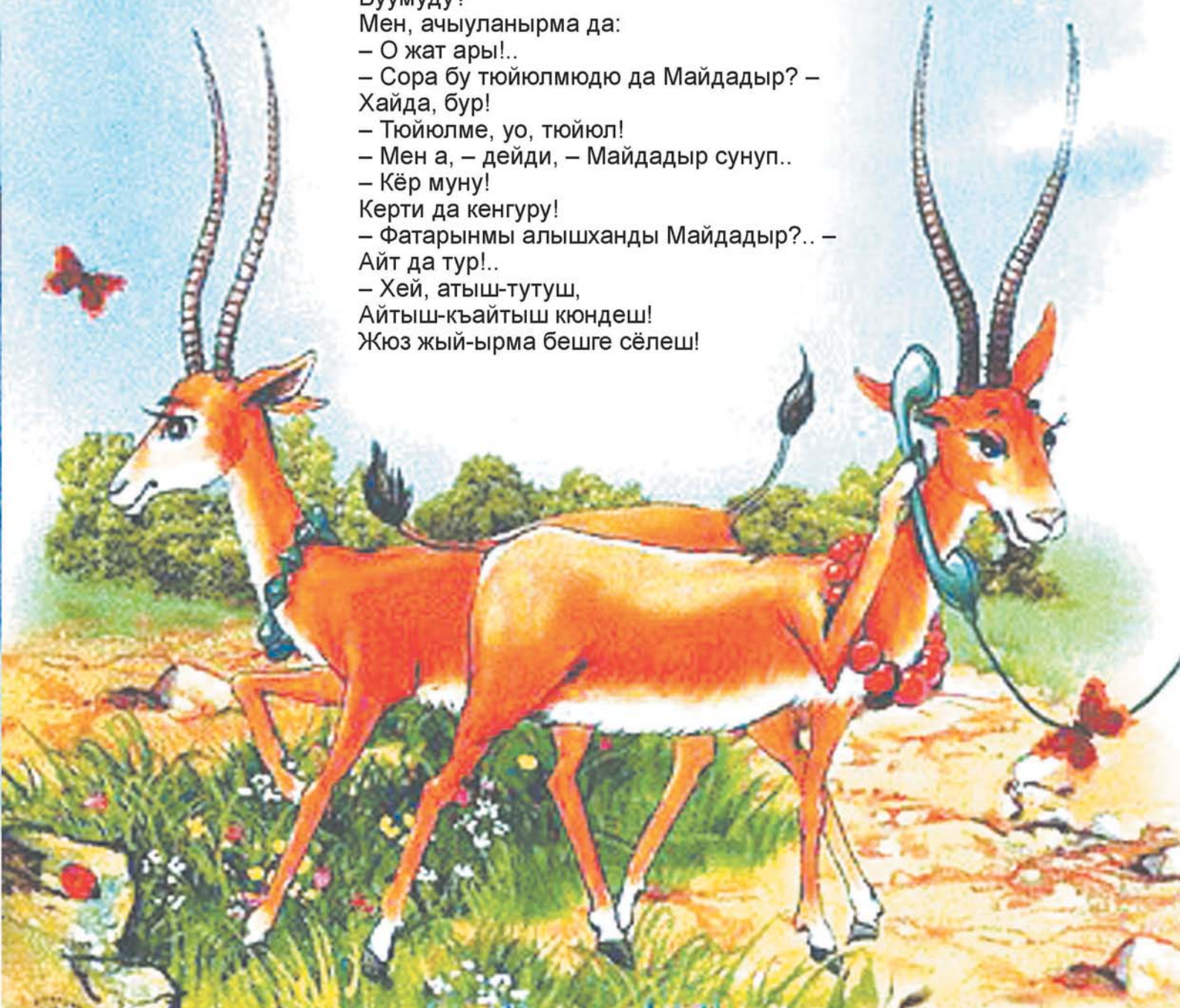
– Фатарынмы алышханды Майдадыр?.. –

Айт да тур!..

– Хей, атыш-тутуш,

Айтыш-къайтыш кюндеш!

Жюз жый-ырма бешге сёлеш!

Юч кече жукъусуз.
 Солуусуз.
 Юч кече жоркъусуз.
 Сорукъусуз.
 Энди шо бир кесек
 Къалкъыйым дегенлей –
 «Зынг-зынг-зынг! Зынг!..»
 – Уо къайсынгса, къайсынг?
 – Кергеден ^{3!}
 – Уо, къайданса, къайдан?
 – Ёргеден.
 – Не болгъанды, бир айт,
 Эрттелерча былай?
 – Ой, палáх! Ой, хатá!
 – Атабыз, ой, батá!..
 – Не палахды? Не хата?..
 – Ким ата да, ким бата?..
 – Теркирек чыгъармасакъ,
 Бу жипи деген отдан,
 Бошарыкъбыз биз жарлы!
 – Кимден?
 – Бегемотдан!
 Эрттен бла
 Жипиге кетгенди да!..

– Жи-пи-ге-ми?..
– Хоу!..
Жиплеге, ой, жиплеге!.. –
Болуп къалады оу!
Не ары тебалмайды,
Не бери деп – аллайды,
Базыкъдан!
Сен, жетип, онг этмесенг,
Сен, жетип, монг этмесенг,
Бошарыкъбыз жазыкъдан!
– Хо! Бусагъат жетейим!
Хо, бир мадар этейим!

11

Ай-хай-хай, Бегемот!
Не къыйынды сени кюйюнге чыдагъан!
Не къыйынды сени батмакълан чыгъаргъан!

¹ Ыргъанжик – морж.

² Тюйлен – тюлень.

³ Кергеден – носорог.

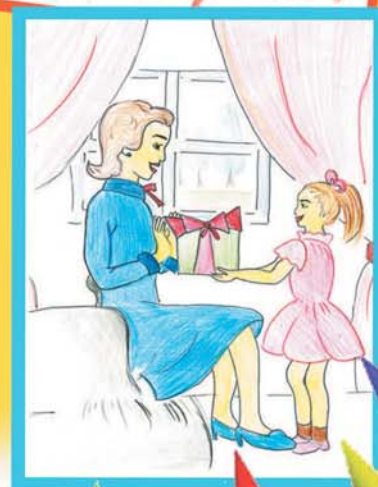

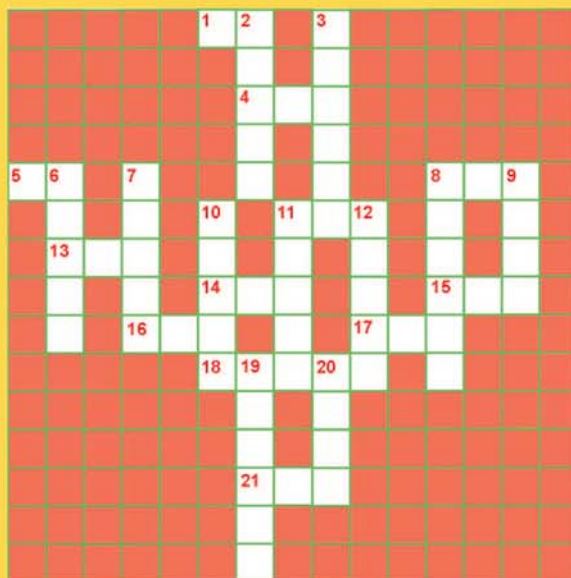
Мызыланы Мадина, Баймурадланы Диана

Бу эки тенг кызчыкъ – Мадина бла Диана, бир бирлерин бек сюедиле. Кѐп болмагъанлай ала окъугъан школда кѐчгюнчюлюкге аталгъан уллу конкурс бардырылгъан эди. Баймурадланы Диана ишлеген сурат биринчи жерни алгъанды. Диана кеси да суратчы боллукъма деп турады. Мызыланы Мадина уа, уллу болсам, сабийлеге бакъгъан доктор боллукъма дейди. Бусагъатда ала алтынчы классда жетишимли окъуйдула. Бу суратланы да «Нюр» журналны редакциясына ала ишлеп жибергендиле. Бу эки кызчыкъгъа – Мадинагъа бла Дианагъа, насыплы болугъуз, муратларыгъызгъа жетигиз дейбиз.

СЪЗБЕР

ЭНИНЕ: 1. Аллаи кечеле да боладыла, аллай ашарыкъ да барды, ол адамны башына да урады. 4. Бек иги сабий журнал. 5. Окъугъанынг, кёр-генинг, билгенинг анда сакъланыр. 8. Аллаи жастыкъ да болады. 11. Къонакъгъа, аш бермесенг да, аны бер. 13. Ол къошулмай, жомакъ болмаз. 14. Биреуге деп къазсанг, кесинг тюшюп да къалырса. 15. Къара тьююл, акъ тьююл – ол да бир тюрсюн. 16. Тауну башында не болмаз? 17. Аны кёлю – балада. 18. Эринчек, жалкъау, хомух. 21. Аллах, Тейри.

ЁРЕСИНЕ: 2. Келмей да болмаз, кетмей да къалмаз. 3. Ныгъышда олтурурла. 6. Урмай-туймей жилиятыр. 7. Ансыз учалмазса. 8. Къууурулгъан нартюх. 9. Ач болса, бёрю не этер? 10. Адамны ашар ашы, ичер... 11. Тирменде тартылгъан къурмач. 12. Халкъ, жамауат жашагъан жер. 19. Тынч, мамыр, къайгъысыз. 20. Жети кюн.

Ежемесячный литературно-художественный журнал для детей «НЮР» («Свет») № 3-2018 г.

Выходит с января 1982 года на балкарском языке

Учредитель:
Государственное казённое учреждение Кабардино-Балкарской Республики «КБР-Медиа»

И.о. главного редактора
А. А. САБАНЧИЕВА

Редколлегия:
А. БЕГШЕВ
М. БЕШПАНОВ
Т. БИТТИРОВА
Ж. ГУЗЕЕВ
Ф. МАМАЕВА
А. МИШАЕВА
М. ОЛЬМЕЗОВ

Оформление
И. АККИЗОВОЙ

Компьютерный набор и верстка
А. БОЗНЕВОЙ

На первой странице фото А. БАЙСНЕВА

Свидетельство о регистрации ПИ № ТУ07 - 00124 от 11.01.2018 г. Управление Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по КБР.

Подписано в печать

15.03. 2018 г.

Выход в свет

30.03. 2018 г.

Формат 60x90 1/8

Бумага мелованная

Гарнитура литературная

журнальная рубленая

Печать офсетная

Усл. кр.-отт. 8.

Усл. печ. л. 2.

Уч.-изд. л. 2,7.

Тираж 2100 экз.

Заказ № 165

Индекс 73908

Стоимость одного номера по подписке через ФГУП «Почта Россия» – 13,87 руб.; за 6 месяцев – 83,22 руб.

Адрес редакции: 360017, г. Нальчик, пр. Ленина, 5. Тел.: 42-37-27; 42-14-19. aripa.sabanchieva@mail.ru

Адрес издателя: 360017 г. Нальчик, пр. Ленина, 5. ГКУ «КБР-Медиа». Дом печати.

Отпечатано в типографии ООО «Тетраграф» 360000, КБР, г. Нальчик, пр. Ленина, 33

Отпечатано в полном соответствии с качеством предоставленного электронного оригинал-макета.

Бизюланы Лейля, 7 ж.

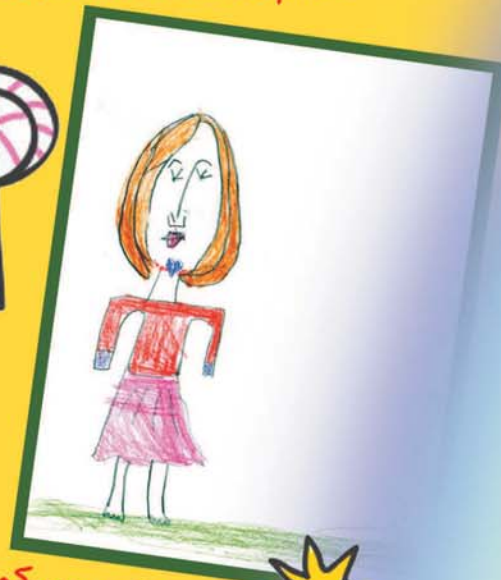
Асанланы Фатима, 10 ж.

Жаболаны Исмаиыл, 9 ж.

Бизюланы Лейля, 7 ж.

Жаболаны Айна, 7 ж.

